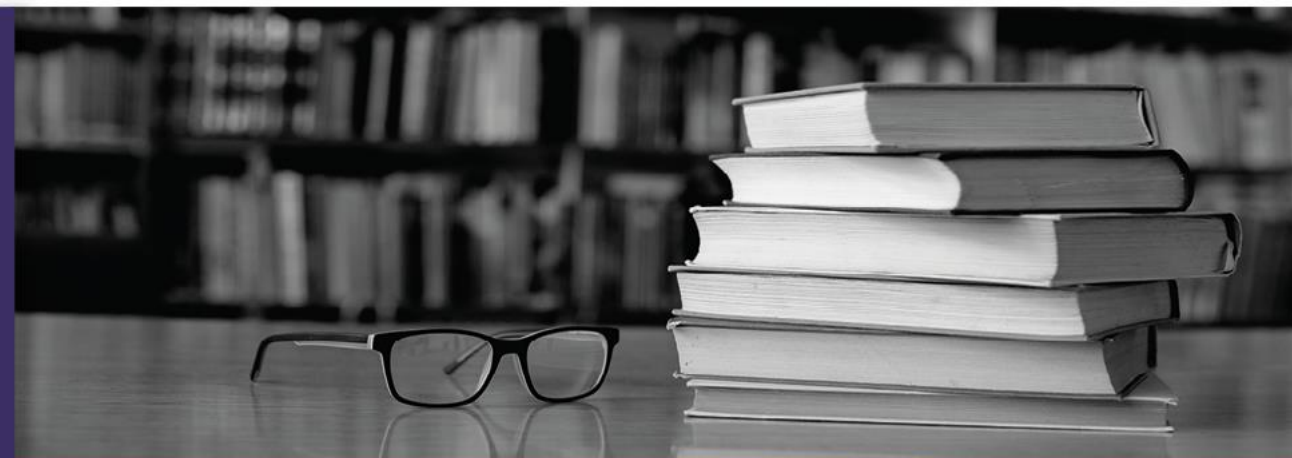

Wdrażanie podstawy programowej w szkole ponadpodstawowej

Elżbieta Szkurłat • Adam Hibszer • Iwona Piotrowska

Scenariusze zajęć

dla doradców metodycznych
z zakresu geografii

Wybrane nowe cele i treści kształcenia geograficznego • MODUŁ 2

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

ORE
OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

DZIENNIK USTAW

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 2 marca 2018 r.

Poz. 467

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ¹⁾

z dnia 30 stycznia 2018 r.

w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego,
technikum oraz branżowej szkoły II stopnia

Na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 1 lit. c, d i g ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, 949 i 2203) zarządza się, co następuje:

§ 1. Określa się podstawę programową kształcenia ogólnego dla publicznych szkół, o których mowa w art. 18 ust. 1 pkt 2 lit. a, b i e ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe:

- 1) czteroletniego liceum ogólnokształcącego i pięcioletniego technikum, stanowiącą załącznik nr 1 do rozporządzenia;
- 2) branżowej szkoły II stopnia dla uczniów będących absolwentami dotychczasowego gimnazjum, stanowiącą załącznik nr 2 do rozporządzenia;
- 3) branżowej szkoły II stopnia dla uczniów będących absolwentami ośmioletniej szkoły podstawowej, stanowiącą załącznik nr 3 do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 września 2018 r.

Minister Edukacji Narodowej: *A. Zalewska*

¹⁾ Minister Edukacji Narodowej kieruje działem administracji rządowej – oświata i wychowanie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Edukacji Narodowej (Dz. U. poz. 2315).

Wybrane założenia i nowe treści kształcenia geograficznego

Założenia:

- Idea personalizmu pedagogicznego

Treści

- Istota i cele geografii humanistycznej
- Zadania i cele edukacji krajobrazowej

Personalizm pedagogiczny

Humanistyczna orientacja w edukacji – personalizm pedagogiczny

Edukacja w ujęciu humanistycznym
Jak wychowujemy oraz jak i czego uczymy?

W procesie kształcenia wychodzimy od założeń filozofii humanistycznej i
uwzględniamy:

orientację humanistyczną w edukacji
- rozwijanie człowieczeństwa

Personalizm pedagogiczny

**Podmiotem jest uczeń – osoba, jego osobowy rozwój, godność, rozumność, wolność,
odpowiedzialność, świadome uczestnictwo, wybór, wartości najwyższe**

Personalizm to również podmiotowe relacje nauczyciel – uczeń, klimat dialogu

Personalizm pedagogiczny

Tekst źródłowy:

Personalizm w założeniach kształcenia geograficznego

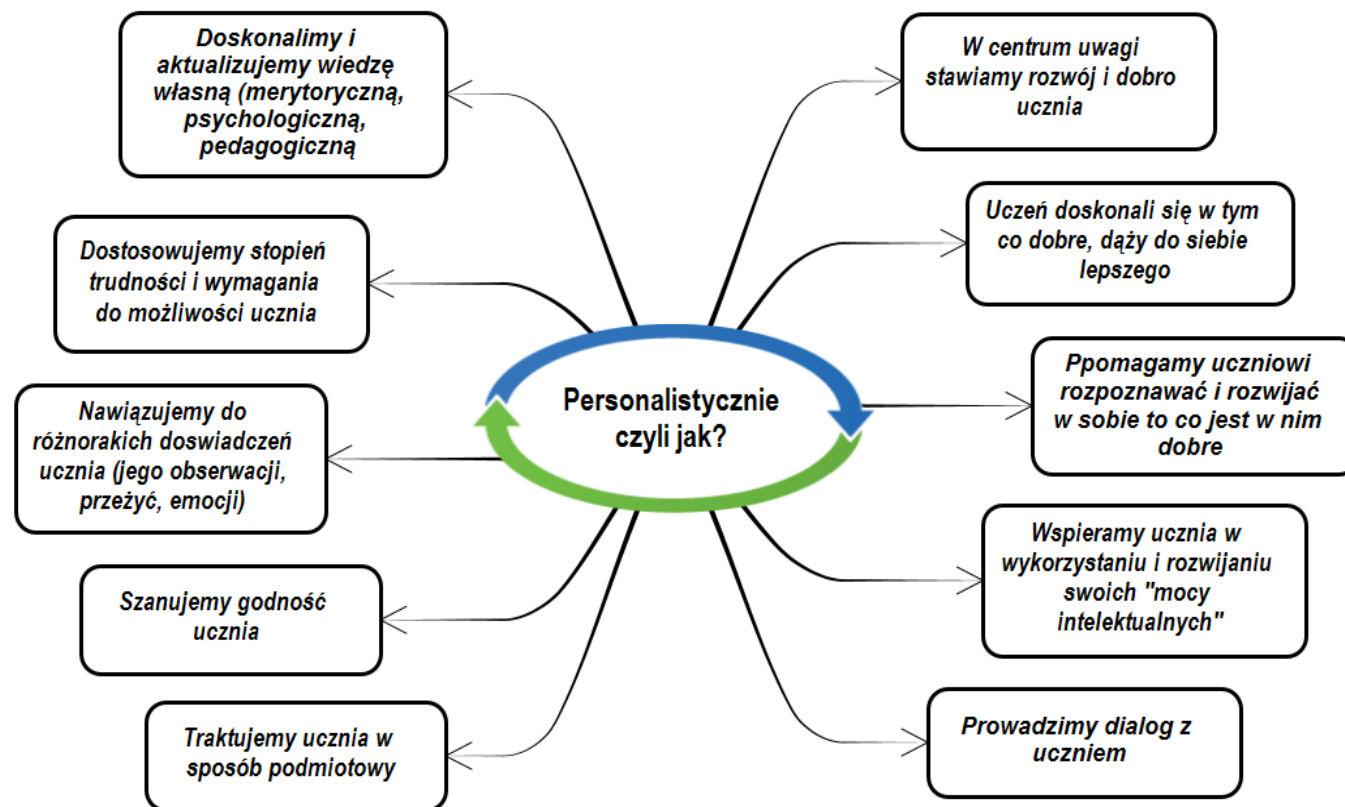
Zadanie:

A. Poddaj krytycznej refleksji treść zamieszczonych poniżej materiałów źródłowych dotyczących personalizmu.

B. Przedyskutuj z Koleżanką/Kolegą – Nauczycielem geografii – założenia personalizmu. Dokonajcie wspólnie oceny potrzeby i możliwości realizacji tych założeń we współczesnej szkole oraz w swojej pracy – nauczyciela geografii i wychowawcy.

Personalizm w kształceniu geograficznym

Istota i cele geografii humanistycznej (GH)

Istota i cele geografii humanistycznej (GH)

Główne zagadnienia:

- **Czym jest geografia humanistyczna?**
- **Dlaczego geografia humanistyczna w szkolnej geografii ?**
- **Cele edukacyjne GH**
- **GH w zapisach nowej podstawy programowej**
- **Inspiracje - przykłady ujęć humanistycznych**

Istota geografii humanistycznej (GH)

Tekst źródłowy : Czym jest geografia humanistyczna?

Zadanie (praca w dwójkach):

Po zapoznaniu się z tekstem źródłowym jedna z osób przedstawia istotę geografii w ujęciu humanistycznym a druga przedstawia istotę pojęcia „miejsce” w rozumieniu geografii humanistycznej.

Dlaczego geografia humanistyczna?

(w geografii jako nauce i geografii szkolnej)

Cele edukacyjne geografii humanistycznej

Tradycje i współczesność

Ludomir Sawicki – 1932

„Geografia zmusza nas do wiązania w organiczną całość obydwu punktów widzenia [...], uczy nas patrzeć jednocześnie oczyma i humanisty i przyrodnika, chce zespolić całokształt zjawisk na powierzchni ziemi, wytłumaczyć wszystkie, tak różnorodne kategorie jedną przed drugą, wiążąc je w całość przyczynową i organiczną [...]

Aktualna podstawa programowa:

„...do wyjaśnienia części zjawisk i procesów społeczno-ekonomicznych i kulturowych niezbędne są ujęcia jakościowe oraz rozumienie w znaczeniu przyjętym w metodologii humanistycznej z odwoływaniem się do samego człowieka – jego istoty i podmiotowości. Podmiotowość ta warunkuje różnorodne motywy podejmowanych decyzji i działań oraz wpływa na zachowania społeczne. W rozumieniu motywów postępowania człowieka nie wystarczają często racjonalne, czysto logiczne przesłanki, ale czasem konieczny jest oparty na empatii wgląd w świat wyznawanych przez człowieka wartości, doświadczeń kulturowych, emocji.”

GH w zapisach nowej podstawy programowej

Kategorie celów edukacyjnych z zakresu geografii humanistycznej:

- **miejsce życia (zamieszkania) jako przestrzeń znacząca (jako miejsce);**
- **wartość miejsca, jego tożsamość, indywidualność, „*genius locci*”;**
- **wieź mieszkańców z zamieszkiwanym miejscem (przestrzenią lokalną, miastem, wsią,);**
- **dostrzeganie różnorodnych wartości przestrzeni, krajobrazu, pozautylitarne postrzeganie środowiska geograficznego;**
- **kulturowa interpretacja zjawisk i procesów oraz postrzegania przestrzeni w różnych kręgach cywilizacyjnych;**
- **empatia – rozumienie potrzeb innych ludzi i ich zachowań;**
- **myślenie kontemplacyjne, refleksyjne, emocjonalne - odnoszone do wartości, znaczeń;**
- **wieloaspektowe rozpatrywanie relacji przyroda – człowiek**

GH w zapisach nowej podstawy programowej

Karta pracy

Przyporządkuj dobrane w wiązki zapisy wymagań z zakresu geografii humanistyczne (w 6 ramkach oznaczonych dużymi literami alfabetu) podanym 6 kategoriom celów kształcenia

Inspiracje - przykłady ujęć humanistycznych

Geografia malownicza

Geografia malownicza czyli jaka?

„W przedmowie do mojej «Gieografji Poglądowej» zwróciłem uwagę, iż przy nauczaniu gieografji należy, prócz władzy myślenia i obserwacji, pobudzać też wyobraźnię ucznia, oddziaływać na jego stronę estetyczną, przez czytanie pięknych opisów krain dalekich...” (Nałkowski 1902)

- uzupełnienie wiedzy racjonalnej doświadczeniem osobistym, przeżyciami emocjonalnymi, zaangażowaniem osobistym;
- jest to pomost łączący geografię z literaturą piękną i innymi dziedzinami sztuki;
- więcej opisu niż formalnych definicji i wyliczeń suchych faktów; to efekt połączenia naukowej precyzji i artystycznej plastyki, rzeczowości i wrażliwości;

Inspiracje - przykłady ujęć humanistycznych

Opowieść – narracja

„LUD Z grenlandzkiej wyspy”

...Grenlandia Wiśniewskiej *jest jak baśń*, po której trochę strach zasnąć. Autorce udało się napisać intymną książkę o największej wyspie na świecie, coś więcej niż reportaż...

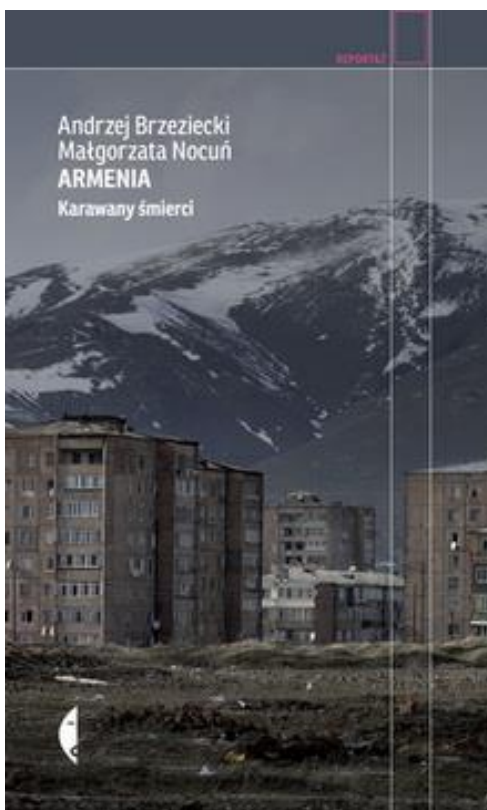
...*udało się odwrócić narrację, spojrzeć na rozdarcie tożsamościowe mieszkańców Grenlandii, którzy nie muszą już być Duńczykami, ale nie wiedzą, jakimi Grenlandczykami chcą się stać...*

Inspiracje - przykłady ujęć humanistycznych

Opowieść – narracja

„ARMENIA. Karawany śmierci”

...autorzy ... jak zwykle zresztą, tkają opowieść z ogromną delikatnością i empatią. Gdyby to nie była książka, ale ormiański dywan, to pewnie w samym centrum byłaby mapa z ukradzioną przez Turków górą Ararat. Obok byłby Górski Karabach, a wokół niego armia żołnierzy gotowych do wojny z Azerbejdżanem. Nie zmieściłyby się portrety milionów emigrantów, którzy kiedyś uciekali przed prześladowaniami, a dziś przed korupcją i bezrobociem. Brzezicki i Nocuń relacjonują zatrważające losy całego kraju i poszczególnych osób. Mocne, brutalne obrazy sprawiają, że czytelnik musi przystanąć, przerwać lekturę i poradzić sobie z trudnymi emocjami...

Inspiracje - przykłady ujęć humanistycznych

Opowieść – narracja

„HEN Na północy Norwegii”

- Losy pojedynczych ludzi – Bror i Ibert Amundsenowie
- Pogoda, zimno - odczuwane, noc i dzień polarny w psychice człowieka, domy, okna
- Morze – źródło pożywienia, pracy, dochodów
- Ryby – gatunki, połów, przetwórstwo
- Łososie - dzikie i hodowlane
- Historia - II wojna wygnanie, spalone miasta, domy
- Saamowie (Lapończycy) – ich tożsamość: zajęcia, stroje, pożywienie, joik, życie w rytm przyrody
- Norwegizacja - niszczenie tożsamości, wstyd, lęki, walka Saamów o zachowanie tożsamości, tradycje, wolność, środowisko

Inspiracje - przykłady ujęć humanistycznych

Opowieść – narracja

*„HEN
Na północy Norwegii”*

Cytat: łosoś hodowlany (s.68)

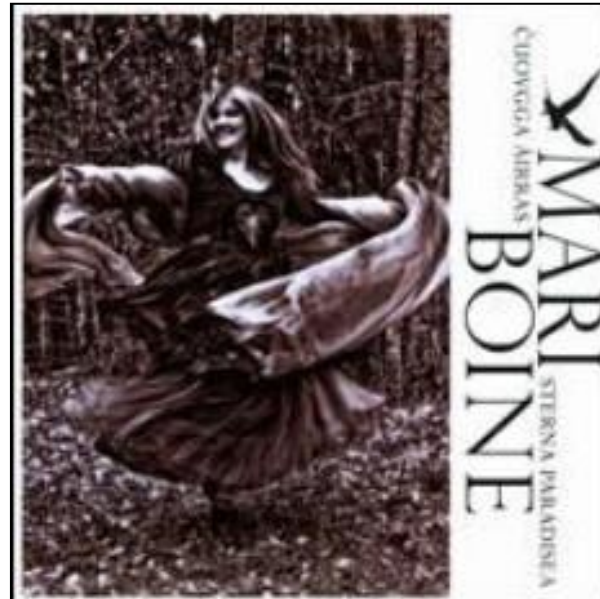
Inspiracje - przykłady ujęć humanistycznych

Opowieść – muzyka

*„HEN
Na północy Norwegii”*

Joik

Mary Boine

Inspiracje - przykłady ujęć humanistycznych Reportaż

Doktorat honorowy Ryszarda Kapuścińskiego

laudacja – wykład – Jan Miodek o reportażach Ryszarda Kapuścińskiego:

„Budowa i tok myślowy wszystkich tych tekstów prowadzą prawie zawsze od szczegółów, przedstawionych z iście fotograficzną precyzją, od uogólniających sądów – kulturowych, cywilizacyjnych, socjologicznych, historiozoficznych. Te pierwsze budzą podziw dla pochylenia się nad losem konkretnego człowieka, dla niezwykłego daru dostrzeżenia istotnego szczegółu w migotliwym pejzażu otaczających nas rzeczy i zjawisk. Czy na przykład opis funkcji afrykańskiego drzewa, synonimu życia na tamtym kontynencie, nie dał mi więcej niż lata nauki geografii w szkole? Czy nie dopiero ten opis nauczył mnie Afryki?”

Inspiracje - przykłady ujęć humanistycznych

STANISŁAW ZAJĄC

GEOGRAFIA POLSKI WIERSZEM PISANA

*Dziewczyna czuje — odpowiadam skromnie —
A gawiedź wierzy głęboko;
Czucie i wiara silniej mówi do mnie
Niż mędrca szkiełko i oko.
(A. Mickiewicz Romantyczność)*

Łączenie i godzenie ze sobą:

- logiki i racjonalności z wrażliwością, uczuciowością
- świata faktów i świata symboli, znaczeń i wartości,
- pięknej formy poetyckiej z informacją o geograficznej rzeczywistości

W. P. Zaczynski podaje za V. E. Franklem, że wartości nie tyle się poznaje, ile przeżywa⁴). W nauczaniu geografii Polski bardzo ważna jest zatem (...) kwestia takich działań dydaktycznych nauczyciela, w których i dzięki którym następować będzie owo pożądane łączenie tych dwóch często przeciwstawianych sobie pierwiastków — umysłu i uczucia, racji i emocji⁵). Dodaj-

Inspiracje - przykłady ujęć humanistycznych

Nowe wymaganie programowe nawiązujące do ujęcia humanistycznego w geografii:

„rozumie na czym polega kulturowe postrzeganie przestrzeni przez człowieka oraz na podstawie materiałów źródłowych analizuje różnice w jej postrzeganiu w różnych kręgach kulturowych”

Tekst źródłowy

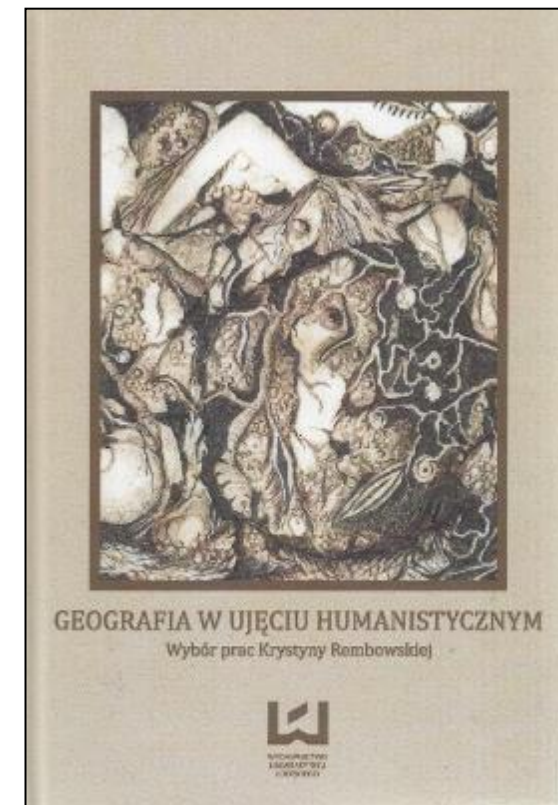
Zadanie:

Na podstawie analizy tekstu źródłowego podaj przykłady różnic w postrzeganiu przestrzeni w różnych kręgach kulturowych

Inspiracje - przykłady ujęć humanistycznych

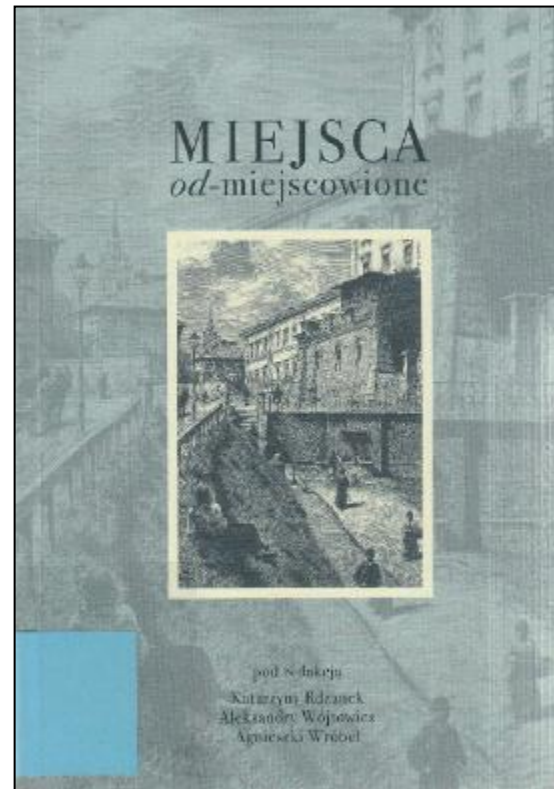
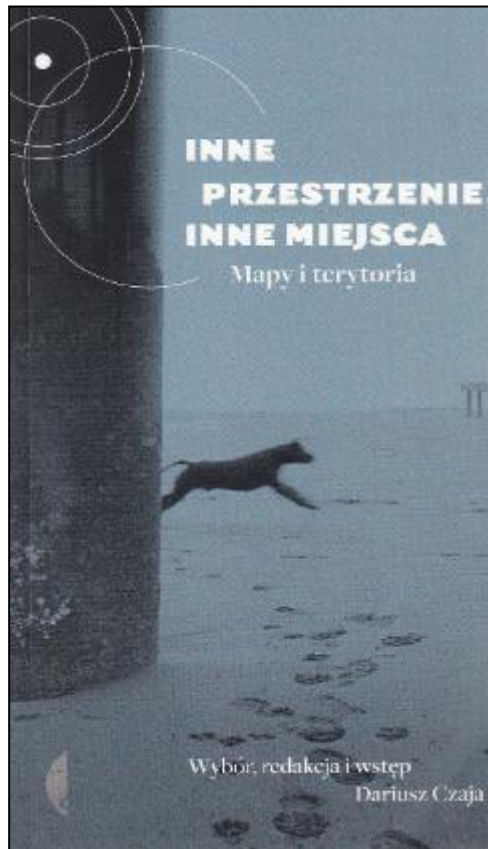
Podstawowa literatura - geografowie

Inspiracje - przykłady ujęć humanistycznych

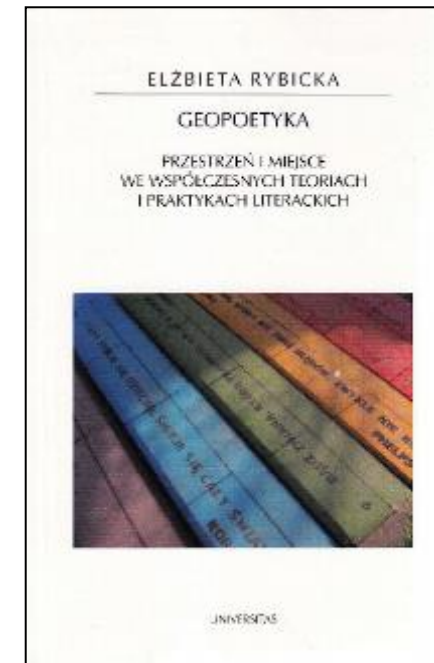
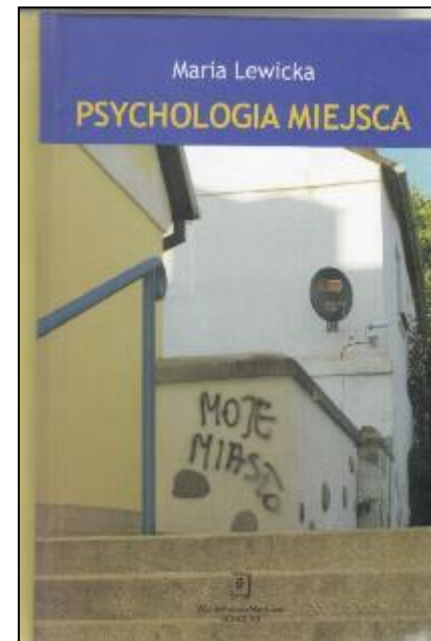
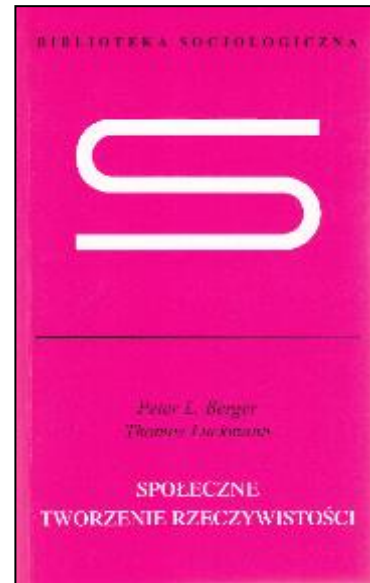
Podstawowa literatura - geografowie

Inspiracje - przykłady ujęć humanistycznych

Podstawowa literatura – socjologowie, literaturoznawcy

Zadania i cele edukacji krajobrazowej

Dlaczego edukacja krajobrazowa?

Jak się nam podoba?

Dlaczego edukacja krajobrazowa?

Jak się nam podoba?

Dlaczego edukacja krajobrazowa?

Jak się nam podoba?

Dlaczego edukacja krajobrazowa?

Co o tym myślimy?

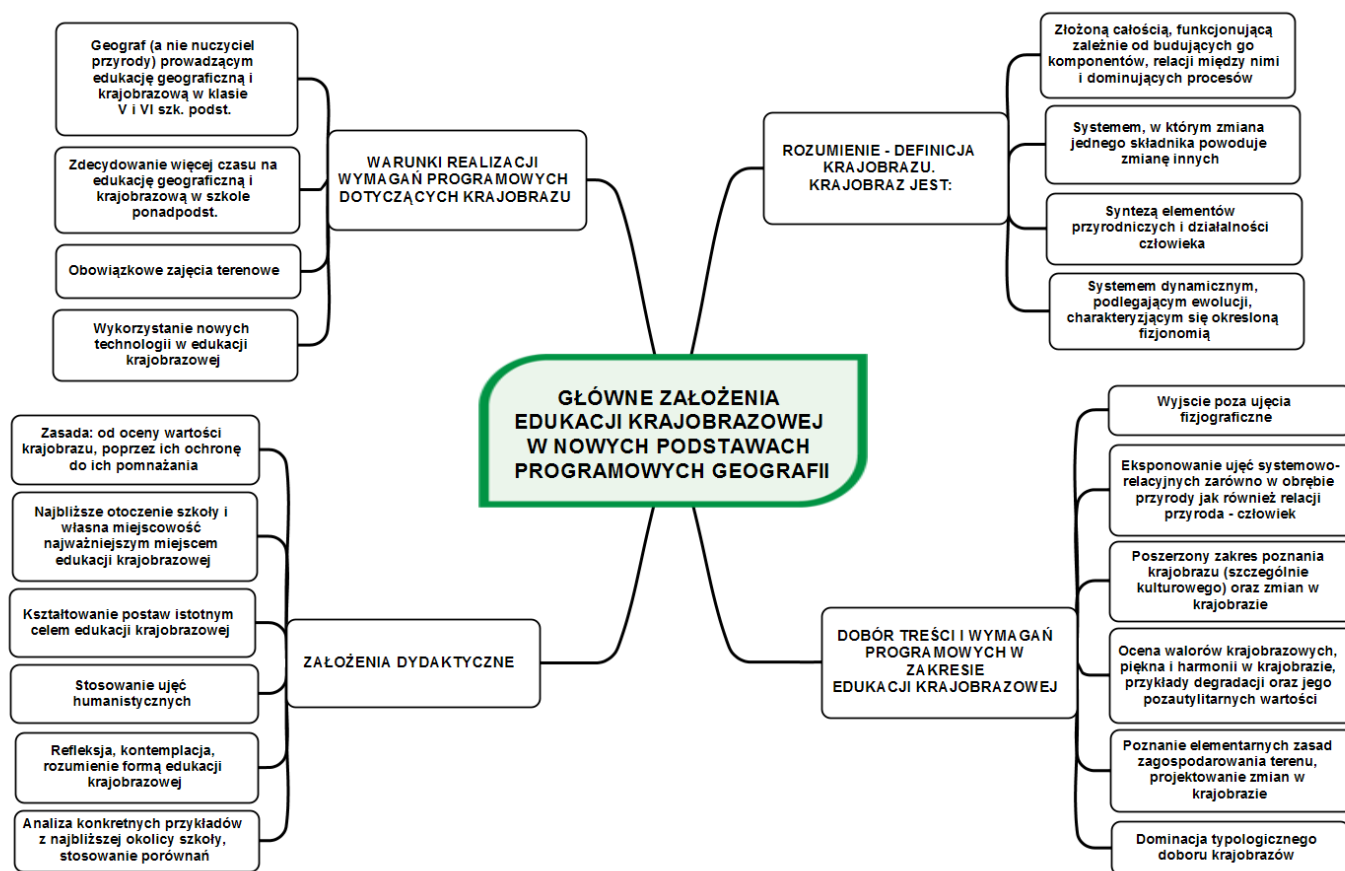
Dlaczego edukacja krajobrazowa w szkole ponadpodstawowej?

Co o tym myślimy?

Główne założenia edukacji krajobrazowej

Główne założenia edukacji krajobrazowej

Zadanie

Wśród zaprezentowanych na schemacie założeń edukacji krajobrazowej w nowych podstawach programowych geografii wskaż te, które w Twoim przekonaniu są szczególnie istotne w edukacji krajobrazowej w szkole ponadpodstawowej

Cele edukacji krajobrazowej

Zadanie

Na podstawie analizy zapisów podstawy programowej:

- a) **Podaj czego głównie dotyczą nowe wymagania programowe w zakresie edukacji krajobrazowej**
- b) **Określ podstawowe różnice w zakresie i celach edukacji krajobrazowej w szkole podstawowej i ponadpodstawowej**

Inspiracje – edukacja krajobrazowa

*Ważną pomocą w edukacji krajobrazowej mogą być skłaniające do refleksji **fotografie krajobrazów** - oddające ich piękno, harmonię jak również **poetyckie i literackie opisy**.”*

Szczególnie godne uwagi:

www.marekangiel.com

„Krajobrazy miejsc mi bliskich”. Zdjęcia krajobrazów przyrodniczych i kulturowych Polski, Europy i innych części świata

<https://marekangiel.blogspot.com>

„Ikonosfera krajobrazów kulturowych Polski w wymiarze realnym i symbolicznym. Blog (fotografie i słowo).

Inspiracje – edukacja krajobrazowa

Genius loci

Tekst źródłowy

Zadanie (praca w dwójkach):

Po zapoznaniu się z tekstem źródłowym wyjaśniającym czym jest *Genius loci* przywołaj w pamięci i krótko opowiedz o:

- a) **Najbardziej znaczącym dla Ciebie miejscu. Co je wyróżnia? Dlaczego jest dla Ciebie ważne?**
- b) **Miejscu, które w Twojej ocenie wyróżnia się swoistym *genius loci*. Co głównie decyduje o jego istnieniu?**
- c) **Przestrzeniach w najbliższym otoczeniu Twojego domu, które wyróżniają się ładem i nieładem przestrzennym. Co głównie decyduje o ich istnieniu?**

Dziękuję za uwagę!